

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Баранова В.Г. —

(підпис)

“ _ ” _

_2020 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
за освітньою програмою «Фінанси та кредит»

на тему: «**Фінансова стійкість підприємства: методи оцінювання та управління**»

Виконавець:

студент факультету фінансів та банківської справи

Кальчев Віталій Володимирович —

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

— к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

— Іоргачова Марія Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства та її види	7
1.2. Роль і послідовність оцінки та управління фінансовою стійкістю підприємства	14
1.3. Методичні підходи щодо оцінки рівня фінансової стійкості підприємства ..	20
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....	28
2.1. Особливості фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад».....	28
2.2. Оцінка факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства ..	35
2.3. Аналіз динаміки показників фінансової стійкості ТОВ «Телекарт-Прилад».	43
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ТЕЛЕКАРТ-ПРИЛАД».....	50
3.1. Економіко-математична модель прогнозування оцінки фінансової стійкості підприємства	50
3.2. Розробка заходів щодо управління фінансовою стійкістю підприємства	57
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Сьогодні Україна та світ в цілому переживають складні часи. Ми стоїмо на порозі світової фінансової кризи, яка може стати наймасштабнішою за всю історію. Світ спіткала пандемія, яка має потужний вплив не лише на економіку, а й на всі сфери життя.

Актуальність теми зумовлена сучасним станом світової економіки. Малий та середній бізнес став чи не головною жертвою кризи. Нові виклики приймає й великий бізнес, який пережив не одну кризу. В таких умовах важливо вчасно адаптуватись до нових реалій. Фінансова стійкість є одним з ключових показників для підприємства. Для багатьох компаній криза та пандемія може стати початком кінця, й саме точно оцінити фінансову стійкість є одним з головних завдань для менеджменту. Той стан та ліквідність підприємства, з якими воно увійшло у кризу, стане відповіддю на питання, чи зможе підприємство подолати кризу. Аналіз фінансової стійкості підприємства є важливим етапом оцінки його діяльності, відображає результати роботи на ринках, показує інвестиційну привабливість для інвесторів. Кредитори орієнтуються на показники фінансової стійкості під час фінансування. Окрім цього, комплексний аналіз фінансового стану дозволяє визначити фактори, що прямо або опосередковано впливають на фінансову стійкість, і, як наслідок, розробити комплекс заходів задля підвищення показників. Таким чином, оцінка фінансової стійкості підприємства є необхідною складовою для покращення фінансового здоров'я підприємства та передумовою розвитку підприємства.

Питання фінансової стійкості має доволі широке охоплення у працях іноземних та вітчизняних науковців. Проблемам аналізу фінансової стійкості присвячені праці таких вчених, як: І.О. Бланк, М.Д. Білик, А.В. Василенко, Б.Є. Грабовецький, Л.А. Костирко, І.Г. Ловінська, Н.А. Мамонтова, М.В. Мельник, О.А. Островська, А.М. Поддєрьогін, О.О. Терещенко, Ю.С. Цал-Цалко. Питанням вибору методів оцінки фінансової стійкості

займалися М.С. Абрютина, О.Я. Базілінська, З.С. Варналій, Н.О. Власова, А.В. Грачев, Л.М. Докієнко, М.О. Кизим, Т.М. Конопляник, Ю.О. Русіна, К.В. Самсонова, Г.К. Яловий.

Окрім теоретичної частини, кваліфікаційна робота містить й практичну частину – аналіз фінансової стійкості на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад».

Метою кваліфікаційної роботи є комплексний аналіз фінансового стану ТОВ «Телекарт-Прилад», оцінка фінансової стійкості, визначення слабких сторін фінансової діяльності та розробка заходів задля покращення фінансового стану в цілому.

Для реалізації мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідження теоретичних надбань у питанні фінансової стійкості;
- проведення дослідження основних методичних підходів щодо аналізу та управлінню фінансової стійкості підприємства;
- визначення особливостей фінансово-господарської діяльності підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- оцінка факторів, що впливають на фінансову стійкість ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- розрахунок показників фінансової стійкості ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Телекарт-Прилад» за допомогою економіко-математичної моделі;
- розробка заходів щодо підвищення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є форми та методи управління фінансовою стійкістю на підприємстві.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти управління фінансовою стійкістю ТОВ «Телекарт-Прилад» з метою визначення напрямків щодо їх покращення та вдосконалення.

Методами дослідження є загальні методи, такі як аналіз, синтез, узагальнення і систематизація, а також економіко-математичне моделювання та прогнозування. Спеціальним методом є діалектичний метод пізнання, який забезпечив вивчення фінансових відносин підприємств в їх розвитку, взаємозв'язку та взаємозалежності.

Інформаційна база. Під час написання кваліфікаційної роботи в якості джерел була використана спеціальна економічна література, підручники, посібники, монографії, електронні бази даних, Інтернет-ресурси, періодичні видання, нормативно-правові акти та внутрішня фінансова інформація ТОВ «Телекарт-Прилад» за період з 2017 по 2019 роки.

Практичним результатом одержаних результатів є розробка рекомендацій щодо вдосконалення механізму управління фінансовою стійкістю ТОВ «Телекарт-Прилад».

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах світової та української економіки питання фінансового стану підприємства набуває великого значення. Підприємства намагаються не лише оцінити свій фінансовий стан, а й розрахувати прогнозне значення щодо майбутнього. Фінансова стійкість є одним з елементів фінансового стану як такого. Важливість її оцінки є актуальною саме сьогодні, в умовах фінансової кризи та світової пандемії.

Сутність фінансової стійкості досить широко досліджується вітчизняними та українськими вченими. Існує багато поглядів щодо її значення, методів оцінки та управління. Одним з найбільш влучних є визначення А.М. Поддєрьогіна, який оцінив фінансову стійкість як «такий його стан, що дає змогу за рахунок власних і позикових коштів забезпечити поточну виробничу діяльність та інвестиційно-інноваційний розвиток підприємства, зберігаючи темпи приросту власного капіталу, платоспроможність та кредитоспроможність». Щодо важливості рівня фінансової стійкості дискусій відчутно менше, адже більшість вчених вважає, що фінансова стійкість є одним з ключових драйверів підприємства, яка практично визначає його стан та можливість ефективно працювати. Дослідження стану фінансової стійкості – комплексний процес, що задіює майже всі рівні функціонування підприємства. На практиці існує також багато методів, які дозволяють оцінити фінансову стійкість, проте серед них можна виділити коефіцієнтний, агрегований та маржинальний підходи, які є адаптованими до української економіки і застосовуються багатьма аналітиками.

Для прикладного аналізу фінансової стійкості було обрано ТОВ «Телекарт-Прилад» - одне з найбільших приладобудівних заводів України. Підприємство виробляє обладнання для телефонного зв'язку; телекомунікаційні комплекси для силових структур; різні пластикові картки; системи контролю

доступу; готові комплексні рішення для міста - комерційна експлуатація ліфтів, системи оплати транспорту та багато інших технологічних продуктів.

Під час аналізу фінансової діяльності підприємства виявлено, що валовий прибуток підприємства у 2018 році збільшився на 14367 тис. грн. або на 92,1%, а у 2019 – на 130 587 тис грн. або на 435,8%. Таке стрімке зростання відбулося за рахунок росту чистого доходу від реалізації на 127,7% або на 212 548 тис. грн. В цей же час собівартість реалізованої продукції зросла лише на 81961 тис. грн. або на 60%. Позитивним моментом є те, що темп росту доходу превалює над темпом росту собівартості. Як наслідок стрімкого росту валового прибутку, чистий фінансовий результат у 2019 році склав 81443 тис. грн., що на 72347 тис. грн. або на 795,4% більше ніж у минулому році. Також було виявлено, що підприємство є залежним від позикового капіталу та фінансується завдяки кредиторській заборгованості, яка складає 74,97% всіх пасивів. Внаслідок цього, структура капіталу складає 23/77, що доволі високим показником. Проте, кредиторська заборгованість є практично безоплатним джерелом фінансування, тобто вартість позикового капіталу дорівнює майже нулю. Також був розрахований ефект фінансового левериджу, який склав 120,55%.

В ході оцінювання рівня фінансової стійкості виявлено, що фінансовий стан значно покращився у 2019 році. Аналіз коефіцієнтів дав цілком незадовільний результат, адже підприємство є дуже залежним від позикового капіталу. Натомість, під визначення фінансової стійкості маємо, що власного обігового капіталу достатньо для покриття запасів та витрат, тому підприємство за моделлю є абсолютно фінансово стійким. Це підтвердив і маржинальний аналіз – запас фінансової міцності на підприємстві складає майже 250 млн. грн., що є дуже хорошим показником.

Для прогнозування фінансової стійкості було розраховано показник Альтмана. За прогнозом очікується підвищення значення показника Альтмана, а, отже, підвищення фінансової стійкості підприємства. У 2020 році цей показник дорівнюватиме 2,81, що практично є зеленою зоною. У 2021 році

підприємство увійде в зону фінансової стійкості зі значенням 3,66, а у 2021 році закріпиться там із показником 4,17. Таке значення означатиме практично повну та стабільну фінансову стійкість. Також була розроблена модель нормального розподілу, що підтвердила стабільно високу фінансову стійкість підприємства на найближчі роки.

Проте, ТОВ «Телекарт-Прилад» має ще невирішені питання у своїй діяльності. Велике підприємство має необхідні потужності задля забезпечення стабільного росту протягом багатьох років. Можливо, 2019 рік був виключенням з правил, і недосягнення результатів цього року будуть оцінюватися як негативний результат. Для підтримки гарного фінансового стану на підприємстві було розроблено ряд рекомендацій:

- ефективне управління кредиторською заборгованістю;
- оптимізація структури капіталу;
- пожевлення інвестиційної діяльності;
- оптимізація збутової політики підприємства;
- розробка нових видів продукції.

Сучасний розвиток нашої економіки можна охарактеризувати як період потрясінь. Якщо підприємства не будуть прямувати до змін, які охоплюють весь сучасний світ, вони зазнають краху й збанкрутують. У період світової кризи будуть виживати тільки лідери змін – ті, які швидко адаптуються до її тенденцій, використовуючи всі можливі перспективи виходу з неї. Такому лідеру необхідно розглядати зміни як нову можливість, що означає шукати важливі переміни й знати шляхи, які дозволяють зробити їх максимально ефективними для внутрішньої та зовнішньої діяльності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс. Ника-Центр; Эльга, 2001. 528 с.
2. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навчальний посібник. Центр учбової літератури, 2009. 256 с.
3. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: навчальний посібник. Київ: Знання-Прес, 2000. 208 с.
4. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності: монографія. КНЕУ, 2011. 880 с
5. Алексеенко Н. В. Управление устойчивым развитием промышленных предприятий. *Економіка і організація управління*. 2009. № 2 (6). С. 50–60.
6. Зайцев О. Н. Оценка экономической устойчивости промышленных предприятий (на примере промышленности строительных материалов): автореф. дис. канд. экон. наук. Хабаровск, 2007. 23 с.
7. Медведев В. А. Устойчивое развитие общества: учебник. Академия. 2001. 267 с.
8. Анохин С. П. Методика моделирования экономической устойчивости промышленных предприятий в современных условиях, 2000. 40 с.
9. Сімах Ю. А. Визначення поняття конкурентостійкість підприємства. *Вісник Міжнародного слов'янського університету*. 2007. № 1. С. 12–16.
10. Бугай В. З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства. *Держава та регіони*. 2008. № I. С. 34–39.
11. Василенко А. В. Менеджмент устойчивого развития предприятий: монографія. Центр учебной литературы, 2015. 648 с.
12. Іванов В. Л. Забезпечення організаційно-економічної стійкості промислового підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємство*. 2010. № 22. С. 32–39.

13. Ареф'єва О. В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. № 8. С. 83–90.
14. Бурда А. І. Методичні підходи до оцінювання впливу складників тріади потенціалу на сталий розвиток підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. № 19 (12). С. 141–153.
15. Малинин К. Г. Устойчивость функционирования предприятия в рыночной экономике : автореф. дис. ... канд. экон. наук. МГАХМ, 1997. 21 с.
16. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям: учебник. ИНФРА, 2010. 784 с.
17. Поддєрьогін А. М., Наумова Л.Ю. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : монографія. КНЕУ, 2011. 14 с.
18. Селезньова М. М., Іонова А.Ф. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. ЮНИТИ-ДАНА, 2002. 479с.
19. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. МАУП, 2000. 152с.
20. Гіляровський Л. Т., Вехорєва А.А. Аналіз і оцінка фінансової стійкості комерційного підприємства: підручник. Київ, 2017. 256 с.
21. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: підручник. КНЕУ, 2000. 460 с.
22. Гринкевич С. С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. № 18 (5). 215 с.
23. Плиса В. Й. Управління ризиком фінансової стійкості підприємства. *Фінанси України*. № 1. 158 с.
24. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 1. 152 с.

25. Артус М. М. Фінансовий механізм в умовах ринкової економіки. *Фінанси України*. 2005. №5. С.54–59.
26. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Закон України від 26.01.2001. № 49/121. Дата оновлення: 04.01.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01> (дата звернення: 26.04.2020)
27. Біла О. Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств. *Фінанси України*. 2015. № 4. С. 113.
28. Гапак Н. М., Капштан С. А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємства. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2014. № 1. С. 191–196.
29. Новашина Т. С. Фінансовий аналіз: підручник. Московська фінансово-промислова академія, 2005. 192 с.
30. Смачило В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств. *Економіка України*. 2009. №5. С. 12-17
31. Королюк Т. К. Оцінка фінансової стійкості та визначення умов платоспроможності акціонерних товариств. *Галицький економічний вісник*. 2009. № 1. С. 130-135
32. Литвин М. И. Применение матричных балансов для оценки финансового состояния. *Финансы*. 2005. №3. С. 21-30
33. Загальна інформація про компанію «Телекарт-Прилад». URL: <https://telecard.com.ua/uk/pro-kompaniiu> (дата звернення: 21.04.2020).
34. Офіційний сайт РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/minekonomiki-otsenilo-rost-vvp-ukrainy-2019-1580827790.html> (дата звернення: 28.04.2020).
35. Антоненко В.М. Фінансовий леверидж та українська специфіка його використання. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 3 (14). С. 326-327

36. Мисак Н.В., Ященко О.І. Стратегічні аспекти досягнення стратегічної стійкості підприємства. *Науковий вісник*. 2005. № 15 (5). С. 385–389.

37. Пріб К.А., Патица Н.І. Діагностика в системі управління: навчальний посібник. Центр учбової літератури, 2016. 432 с.

38. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. №2. С. 114–117.

39. Череп А.В., Кириченко Л.А. Проблеми визначення фінансового стану підприємств в умовах фінансової кризи. *Галицький економічний вісник*. 2008. № 6. С. 233–236.